

Франко І. Шекспір в українців. *Зібрання творів: у 50 т.*
Т. 34. Київ: Наук. думка, 1981. С. 379–385.

Фуко М. Археологія знання. Київ: Основи, 2003. 326 с.

Хвильовий М. Думки проти течії. Твори / упоряд. і прим.
В. П. Агеєвої; ред. тому М. Г. Жулинський. Київ: Наук. думка,
1995. 816 с.

Щурат В. Філософічна основа творчости Куліша.
В 25-літте смерти письменника. Львів: Накладом автора, 1922.
132 с.

Олег Герман

ЗНАЧИМІСТЬ «ПРОСВІТИ» В УТВЕРДЖЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Нинішня доба практичної реалізації ідей української державності вимагає дієвих змін як у формах, так і в засобах такої діяльності, враховуючи різочу відмінність подачі інформаційних потоків, їх перехід із образу друкованого слова до цифрових трансформацій та візуалізації такої діяльності в характері технологій ХХІ століття. Також вартує детальніше виявити та використовувати пов'язь і окремішність діяльності державних та громадських установ й об'єднань.

Відроджена «Просвіта» прагне теоретично осмислити характер попередньої роботи, адже такий аналіз потрібен як самому Товариству, так і науковцям, що моделюють шляхи реального

утвердження ідей незалежності України. Аналіз застереже від повторів та помилок, визначить пріоритетні напрями найоптимальнішого дієтворення «Просвіти» у складних викликах сьогодення і на майбуття.

Не раз уже на терені нашої отчої землі виникали подібні ситуації надскладних випробувань. Люди, що ясно бачили мету духовного поступу, ставали світочами ідей соборности України, носіями культурологічних надбань і засівачами освітництва поміж широкого загалу. Рівно ж із тим такі особистості гуртувалися в осередки, братства, товариства, де гартувався дух нації, де формувалася аура самосвідомости, самовдосконалення та поширення знань (Возняк, 1912: 10–25).

У запропонованому матеріалі зроблена спроба осмислити передумови та передісторію просвітницького руху в Україні, історію її становлення та діяльності, засади відродження Товариства «Просвіта» та його сучасні проблеми. Ми не зможемо охопити всієї широкої палітри цього громадсько-політичного і рівночасно культурно-освітнього феномена, але хоча б коротко висвітливо променем питання, винесене в назву цієї статті.

В останніх десятиліттях XVIII ст. та на початку XIX ст. Галичиною прокотилися хвилі національно-культурного руху. А джерелом цього потоку став організований у 1787 році при Львівському університеті Руський інститут, що готував священників, котрі знали українську мову. При інституті зібралася про-

фесура, яка прагнула наукові міркування, лекції та статті доносити до галичан їх рідною мовою (Охримович, 1922: 6–11).

Друга хвиля просвітницького руху прокотилася в 10–20-х роках ХІХ ст., коли в 1815 році виникло у Перемишлі перше українське просвітницьке Товариство нечисленної тоді інтелігенції, переважно з числа духовенства. Їх усіх поєднало бажання працювати в ім'я відродження української культури. Товариство ставило за мету розповсюджувати серед селянства твори релігійного змісту українською мовою (Левицький, 1926:16). Іван Франко писав, що статут цього Товариства став важливим документом «для історії нашого національного розвитку і для історії поглядів нашої інтелігенції на простий народ, його життя, а також на засоби, цілі його освіти» (Франко, 1984: 137).

Іван Франко назвав «зірницею відродження» ініціатора створення Перемишлянського Товариства Івана Могильницького. Учень відомого славіста В. Капітара, вихованець Віденського університету вирішив розвіяти «пануючу тут у погляді на національну справу єгипетську темряву за допомогою світла науки» (Франко, 1984: 136).

У своїй діяльності І. Могильницький намагався спрямувати національно-культурний і просвітницький рух у річище загальноукраїнських інтересів, ставав на захист української мови, розглядав галицький народ як невід'ємну частку всього українського народу. Його наукові праці були перехідним містком від теорії до

практики живого мовного середовища, «служили для осмислення еволюції національної свідомости, розвитку освітньо-просвітницьких змагань тодішньої кращої частини галицької інтелігенції, пізнання національної історії і себе в ній» (Комаринець, 1991: 3).

Третя хвиля просвітницького руху, що винесла ідею створення самого Товариства і в недалекому часі поширилася не лишень по Галичині, а й на всій українській землі, то праця діячів «Руської трійці» — Івана Вагилевича, Якова Головацького та Маркіяна Шашкевича. Вони постали проти панування бездуховності серед землевласників, які ставали першими ворогами просвітництва на селі. Часто можна було почути їх голоси: «Мужиківі нащо школи! З чого наші діти будуть жити, коли ще й мужик навчиться читати і писати» (Возняк, 1912: 23). Діячі «Руської трійці» пішли далі від своїх попередників у піднятті національної свідомости, узагальнюючи проблемність і вириваючись із дріб'язково-побутового дроблення. Вони допомогли людям своїми роздумами, творами і діяльністю в пізнанні себе як великої нації, яка має право на культурно-літературну і політичну незалежність (Петраш, 1986: 33). «Конфіскація «Русалки Дністрової» не вбила духа, який сплотив її. Цей дух, наче з кременем зударившись, ще сильніше блиснув навкруги, освітлюючи темряву» (Щурат, 1963: 136).

Прообразом «Просвіти» стало заснування Галицько-руської матиці. Ще в 1847 році з'явилися публікації з ідеями такого об'єднання. У 16 числі газети «Зоря Галицька» (1848) була видрукувана відозва з поясненнями мети Товариства, умов прийому і завданнями, що визначалися культурно-просвітніми настановами. Новостворене Товариство розпочало видання серії книжечок для української громади, а в серпні 1848 року на засіданні Головної Руської ради М. Устиянович виступив із пропозицією скликання З'їзду (собору) діячів української культури, який би обговорив багато питань, пов'язаних із духовним відродженням нації (Левицький, 1926: 51).

Такий З'їзд було скликано в жовтні 1848 року. В його роботі взяло участь 118 представників галицької інтелігенції. «З'їзд руських учених», — таку офіційну назву він мав, пройшов під знаком збереження українськості перед засиллям польської та російської мов. На ньому працювало 9 секцій, на яких були вироблені програмні засади, що зводилися до необхідності заснування господарських товариств, запровадження богослужіння на рідній мові, створення загальнодоступного підручника української історії для шкіл, збереження пам'яток історії і культури, вироблення проєкту вживання української мови і фонетичного правопису. Незважаючи на засилля на З'їзді москвофілів на чолі з Денисом Зубрицьким, З'їзд став важливим моментом у справі національного відродження.

Молода галицька інтелігенція почула за собою Україну, «ту безмежну, могутню Україну, що видала великих героїв козаччини і нових діячів українського відродження, яких бачила поміж співробітниками своїх органів і видань. З другого боку, участь придніпрянців скріплювала демократичний і поступовий напрям галицького українства, а це багато значило супроти переваги церковних і консервативних елементів у галицькому громадянстві. Для українців зазбручанських, в тодішньому їх пригнобленню від усяких перепон і заборон, Галичина була вікном у свободну далечінь українського розвою, що давало йому вихід навіть на випадок найбільших утисків з боку Росії» (Охримович, 1922: 73).

Вище описані передумови гуртування інтелігентської громади з метою масового поширення освіти і національної свідомості серед українського населення привели до того, що 8 грудня 1868 року у Львові заходами народовців було засновано Товариство «Просвіта». Цій події передувало створення студентських товариств для самоосвіти і взаємодопомоги. У березні 1868 року львівська молодь висунула заклик створити товариство, метою якого було б «пізнання і просвіта народу». 8 грудня в львівському будинку Стрильниці зібралися 64 члени-засновники і розпочали роботу перших установчих зборів (з'їзду) «Просвіти». Про складність атмосфери тієї доби свідчить той факт, що ніхто з львівських священників не захотів навіть благословити Службою

Божою діяльністю новоствореного Товариства, а в роботі з'їзду взяв участь лише один представник галицького духовенства — Осип Заячківський. Від імені «люду», як він представляв, священник закликав духовенство, що ще не «стратило з очей народ», до просвітницької роботи серед людей.

Заснування «Просвіти» поклало кінець тривалому етапові українського романтичного національного руху, названого українофільством. Про це Іван Франко скаже пізніше, «що галицьке українофільство було так само романтичне, спиралося на мрії і фантазії, так само було далеко від реального галицького народу, як і ретроградне та аристократичне святоюрство. Воно любило Україну, про яку мало туманне уявлення, любило і захоплювалося мовою Тараса Шевченка і Пантелеймона Куліша, але мови свого власного народу або не знало добре, або вважало її зіпсованою; воно захоплювалося українськими думами й піснями, але не звертало уваги на ті пісні, що їх співав галицький народ» (Франко, 1984: 204). Настав час важкої тривалої і клопітної роботи. «Просвіта» стала тим механізмом, при допомозі якого галицька інтелігенція позбулася романтизму і стала на шлях реального творення національного життя.

Спочатку членами Товариства були представники інтелігенції, яка в основному займалася збиранням, публікацією та популяризацією українського фольклору. В 1877 році членські внески для села були зменшені, і тому «Просвіта» набирає масо-

вого характеру. Акуратність сплати внесків була бездоганною, а натомість кожен член товариства одержував кожного місяця безкоштовно популярні видання і книжки українською мовою. Саме масовість Товариства забезпечувала його дієвість і результативність у справі національного становлення. Розвитку «Просвіти» сприяло те, що її завжди очолювали неординарні постаті. Головами Товариства в різний час були відомі громадсько-культурні діячі Галичини: у 1868–1870 рр. — Анатоль Вахнянин, громадський діяч, педагог, журналіст і композитор; у 1870–1873 рр. — Юліан Лаврівський, культурний і політичний діяч, маршал галицького сейму, суддя; в 1873–1877 рр. — Владислав Федорович, великий землевласник із с. Вікно на Гусятинщині, що заповів «Просвіті» маєток; у 1877–1894 рр. — Омелян Огоновський, професор, учений-літературознавець.

Найбільш плідними в діяльності Товариства були роки, коли його очолював професор Львівського університету Омелян Огоновський. У повітових і воєводських містах організовувалися філії, а в цілому галицькому краї по селах — читальні «Просвіти». За час його правління Товариство перетворилося в організацію з величезними просвітницькими можливостями. Завдяки тому, що в самій «Просвіті» і при її керівництві були ініціативні люди, перейняті станом духовности рідного народу, Товариство мало не лише культурно-освітній характер, а й відіграло до початку нашого століття головну роль у громадсько-політичному

житті краю. Просвітяни були посередниками в налагодженні стосунків між українцями, поляками, євреями, мирили народовців з москвофілами, висилали до австрійського парламенту петиції у справах українських шкіл і дитячих садків, викладання української мови в інститутах, відкриття української кафедри в університеті, видання українських підручників. Вдумаймося, наскільки співзвучні проблеми того часу з періодом становлення й утвердження незалежності нашої держави та нинішнім періодом воєнного протистояння України агресії з боку російської федерації. Товариство в цілому та його філії і читальні справді ставали берегами національно-культурного відродження української нації. На початку діяльності Товариства основними його функціями були:

- *організаційно-виховна функція*, із метою залучення широкого загалу українців до роз'яснення ідей національного відродження через чисельну сітку філій та об'єднань (спортивних, молодіжних, мистецьких, гуртків за інтересами, тощо);

- *популярно-освітня функція*, із метою ознайомлення населення із літературними скарбами України, із багатством української мови через мережу читалень та шкіл;

- *культурологічна функція*, із метою відродження, збереження та примноження спадщини української культури через організацію концертів, вистав, масових обрядових та релігійних дійств, фестин, розваг тощо;

- *науково-пізнавальна функція*, із метою вивчення й пропаганди історії України, славного минулого її народу, наукового опрацювання духовної спадщини через гуртування й активізацію інтелігентських громад;

- *господарсько-економічна функція*, із метою пропаганди та практичної реалізації сучасних форм господарювання, торгівлі, кредитної та фінансової діяльності;

- *громадсько-політична функція*, із метою зосередження інтелектуальних сил у конкретних регіонах для вироблення стратегії і тактики творення Української самостійної держави.

Хоча «Просвіта» була регіональною організацією, вона мала загальнонаціональне значення. І при першому послабленні національного гноблення в росії вона швидко поширюється на всю Україну. Так, у 1905–1907 рр. під час революційних подій у росії хвиля новостворених філій та читалень «Просвіти» покотилася по Наддніпрянській Україні, де гуртувалися довкіл цих своєрідних національних центрів представники передової інтелігенції, літератори, свідомі промисловці та селяни. Не була для «Просвіти» чужою справа створення суміжних культурних товариств. Так, у 1881 р. за її ініціативою було утворене «Руське Товариство Педагогічне» (згодом — «Рідна школа»), яке згодом перебрало на себе педагогічні школьні клопоти, а також створено «Товариство тверезости».

29 січня 1907 року статський радник М. Аркас і представники різних громадських груп міста Миколаєва подали заяву з проханням про реєстрацію товариства «Просвіта» мета якого — сприяння розвиткові української культури й освіти українського народу його мовою. Товариство «Просвіта» мало тут свого попередника — таємну «інгульську громаду» (1880 р.). Хоча вона проіснувала й недовго, проте залишила слід у духовному житті українців, свідчила про пробудження національної свідомости в особливо зрусіфікованому Північному Причорномор'ї (Державний архів, Миколаїв).

Ще з 1858 року в Полтаві діяла напівлегальна українська «Громада», до якої в різний час входили О. Косач (Олена Пчілка), Г. Коваленко, П. Рудченко (Панас Мирний), С. Петлюра, П. Капельгородський та ін. Вони ж стали ініціаторами створення «Просвіти» в Полтаві та авторами статуту. Члени товариства затвердили статут та розподілилися за такими секціями: шкільна, бібліотечна, драматична. Закупили у Києві для читальні книги, організували драмгурток, який ставив п'єси з української класики, відкрили для дітей літні ясла з навчання рідною мовою (Державний архів, Полтава).

До 1885 року при «Просвіті» існувало 320 читалень, а членів «Просвіти» було більше п'яти тисяч осіб. У 90-х роках українським політичним партіям Товариство допомагало в розгортанні їх формування, та, поряд із культурно-освітньою роботою, «Про-

світа» активно долучається до громадсько-політичного життя і до господарсько-економічної діяльності. При читальнях організовуються крамниці, ощадно-позикові каси, кооперативи, шпихліри (склади збіжжя). У 1921 році при народних домах «Просвіти» існувало 540 крамниць, 339 позикових кас і 121 шпихлір.

Під опікою «Просвіти» були створені навчальні заклади: Торгова школа у Львові (1911 р.), Жіноча школа господарства в Угорцях Винявських (1912 р.), Господарська школа в Миловані (1912 р.). Окрім цього, «Просвіта» видавала стипендії і навіть посидала для здобуття фаху до Західної Європи своїх стипендіатів. За кошти «Просвіти» було створено і видано сімнадцять підручників для молодших класів українських гімназій, видавався «Календар «Просвіти»» (вийшло сорок одне видання), серія «Українська писемність», журнал «Читальня» та іншу найрізноманітнішу літературу. При читальнях діяли хори, драматичні гуртки, організовувалися спортивні об'єднання, Союзи українок, молодіжні об'єднання і т. п.

Так, у тернопільській «Просвіті» при осередках організовуються різні спільні об'єднання. «Просвіта» відкриває свої торгівельні станиці: «Подільський Союз Кооперативів», «Масло-союз», «Калина», «НУЗА» та ін. Разом із тим у приміщенні управи «Української Бесіди» відкривається «Український Кооперативний Банк».

Господарська діяльність таких організацій дозволила «Просвіті» активізувати громадську думку, вносити в громадські об'єднання нові сили і форми просвітницької роботи. Особливо поновилося робота з молоддю через різні спортивні («Сокіл») та мистецькі гуртки при читальнях «Просвіти» по селах і в самому Тернополі. Свідомі та ідейні учні гуртувалися разом із гімназистами в таємному гуртку імені Драгоманова. Тут була досить велика бібліотека з різних ділянок знань, а найбільше було заборонених книжок для молоді. Члени цього гуртка сходилися на дискусії з рефератами, влаштовували національні врочистості, свята тощо (Шляхами золотого Поділля, 1983).

Як ми вже згадували, ідеї «Просвіти» поширювалися і на Східну Україну, набираючи все більше число прихильників. Так, у 1895 році в Києві організовується видавництво «Вік», де видруковувалася наукова і художня література українською мовою. 8 лютого 1905 року в Катеринославі виникає перша організація «Просвіти» зі своїми філіями та читальнями, що робила щедротний засів на східних теренах краю. 25 листопада 1905 року «Просвіта» була заснована в Одесі з бібліотекою-читальнею, музеєм і хором. До 1921 року на Східній Україні діяли 4322 осередки «Просвіти» з читальнями і Народними домами.

Дух «Просвіти», його сяйво знання і самосвідомості був чужим для комуністичного осліплення безвольної думки. Він був не лише чужим, а й небезпечним для існування самої російської

7* Слово і Церква: українське національне і духовне відродження у XIX столітті

імперії в її царському чи радянському варіанті. Ото ж для придушення вільнодумства і для омертвлення почуттів національної свідомости на початку 1922 року діяльність «Просвіти» в Українській РСР була заборонена. У Галичині Товариство було ліквідоване у вересні 1939 року, зразу ж після приходу радянських військ. Активні діячі «Просвіти» були оголошені «ворогами народу», заслані до Сибіру або ж замордовані в сталінських катівнях, тобто виконувалася програма знищення мозку нації. Винищували і вивозили літературу, надбання музеїв, архіви, поступово стала вилучати з державного, а потім і з наукового та громадського вжитку українську мову. Над народом нависла хмара «русифікації» і витравлення духу національної свідомости. Націоналіст як поборник прав народу та ідей волі став найлютішим противником комуністичної ідеології, тому його з радістю «приймали» магаданські та пермські табори. Нищилися підвалини «Просвіти», але незнищеним залишався дух.

Період діяльності «шістдесятників», активізація літературної громади в захисті української мови та створення громадських ініціативних груп привели до формування осередків, а потім і товариств української мови. Так, у 1988–1989 рр. у Львові та Тернополі організовуються конференції з вивчення проблем функціонування української мови в науковому та державному вжитку, які приймають звернення до Верховної Ради

Української РСР про надання українській мові статусу державної на території республіки.

11 лютого 1989 року в Києві розпочала роботу республіканська установча конференція, де було врочисто проголошено організацію Товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка. Головою Ради Товариства було обрано відомого поета та громадського діяча Дмитра Павличка. У час політичного терору це була чи не єдина форма збереження та реалізації ідей національного відродження і духу української культури через русло рідної мови. Товариство стало матір'ю багатьох демократичних організацій та партій. Із нього вийшов, змужнів і утвердився Народний Рух України.

Мовні береги при цій ситуації ставали затісними для виднокілля діяльності. Визрівала потреба наповнити його тими ж ідеями та справами, що так могутньо несла колишня «Просвіта». Період співпраці Товариства української мови з демократичною владою, проголошення Акту про незалежність України (24 серпня 1991 року), зростання національної свідомості вимагали статутних змін, нових форм роботи Товариства, виходу його діяльності на державний рівень. Більшість делегатів третьої позачергової конференції Товариства української мови ім. Тараса Шевченка «Просвіта», яка відбулася 12 жовтня 1991 року в Києві, висловилися за те, що Товариство повинно зосередити свою діяльність на проблемах розбудови й зміцнення Української дер-

жави. Конференція ухвалила реорганізувати назване Товариство у Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка. Отже, «Просвіта» знову повернулася в отче гніздо (Степанишин, 1991: 26).

У ситуації, коли проголошення незалежності України стало реальністю, і багато з вище вказаних функцій перейшли (повинні перейти!) у компетенцію новостворених державних структур; та з урахуванням того, що світова цивілізація від часу заборони діяльності «Просвіти» до її нинішнього відновлення перемістилася на інший рівень, — міняється коло конкретних проблем роботи Товариства та характер їх реалізації. Однак слід зауважити, що основне культурно-просвітницьке спрямування його залишається незмінним.

Отже, до визначальних нині функцій «Просвіти» належать:

- допомога в розробці національної програми утвердження державності української мови;
- передрук і поширення забороненої та призабутої літературної спадщини та створення популярних розробок для досягнення чистоти різних форм мовного спілкування (побутового, наукового, виробничого і т. д.);
- збереження й тиражування через сучасні видавництва та комп'ютерні банки інформації фольклорних надбань усіх регіонів України;

- відтворення й пропаганда національних основ моралі, відновлення культу сімейного виховання як першоджерела формування особистості;

- рух традиційних знань для укріплення національної свідомості через співпрацю із системою суспільних інституцій (сім'я, садочок, школа, училище, технікум, виш, виробниче навчання, праця, заклади професійного вдосконалення, військове навчання, поліція, судочинство, діловодство і т. ін.);

- створення нової інформаційної бази та вдосконалення термінологічного апарату із врахуванням сучасного технологічного рівня науки й виробництва;

- форми співзлучення господарської, комерційної і мистецької діяльності з метою їх взаємозбагачення в умовах ринкових відносин;

- розгортання мережі міжнародних спілкувань, обмінів та контактів, пришвидшення ліквідації наслідків союзницького підпорядкування для утвердження авторитету і могутності Української держави;

- система допомоги українським громадянам поза Україною (література, шкільні підручники, преса, радіо, телетрансляція тощо).

Такі основні проблеми, що вимагатимуть від сучасної «Просвіти» розв'язання, якщо вона хоче взяти на свої рамена тягар святої ідеї національного відродження. Завдання Товариства —

формувати вільний народ. Це формувати інший характер психології, світобачення, мислення, поступків і т. п.

Потрібна інтелектуалізація українця, щоби він пишався національною належністю. Потрібно міняти характер викладання в школах та вишах на основі поваги до думки іншого, на основі вільного вибору свого переконання. Нам потрібно зняти з освіти оте ярмо покірливості та однозначності. Товариство «Просвіта» повинно взяти на себе функції просвітництва, функції інтелектуалізації народу. Це — гостра сучасна вимога, можливість бачити шлях у майбуття нації.

Сьогодення ставить нові завдання та потребує зміни парадигми просвітницької діяльності в молодіжному середовищі. Використання традиційних способів ведення просвітницько-виховної роботи (тематичні зібрання, концертні програми, наукові конференції та популярні лекції) без врахування новітніх технологій збирання, зберігання й трансляції інформаційних потоків викликає у молодих людей стан психологічного відчуження та втрати зацікавлення як до історичної значимості товариства «Просвіта», так і до залучення їх до відновлених просвітницьких організацій та об'єднань. Тому варто провести своєрідну перетрансляцію національної ідеї у відповідність до можливостей та шляхів залучення студентства до викликів та можливостей сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

Возняк М. Просвітні змагання галицьких українців в XIX віці (до 1850 р.). Львів, 1912. 53 с.

Державний архів Миколаївської області. Ф. 206. Оп. 1. Спр. 28. Арк. 97.

Ісаєвич Я. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI–XVIII ст. Київ, 1966. 248 с.

Комаринець Т. До передісторії просвітницького руху в Україні. *Матеріали наук.-практ. конф. Товариства української мови у Львові*. Львів: Просвіта, 1991. Вип. 8.

Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848–1914 рр. на підставі споминів. Друкарня оо. Василіян у Жовкві, 1926. 736 с.

Охримович Ю. Розвиток української національно-політичної думки (від початку XIX століття до Михайла Драгоманова). Львів; Київ, 1922. 120 с.

Петраш О. Руська трійця. Київ: Дніпро, 1986. 230 с.

Полтавський обласний державний архів. Ф. Р-405. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 6.

Степанишин Б. Реанімація духовності. *Українська культура*. 1991. № 12.

Франко І. Нариси з історії української літератури в Галичині. *Зібрання творів: у 50 т.* Т. 27. Київ, 1984. С. 130–148.

Шляхами Золотого Поділля: регіональний історично-мемуарний збірник Тернопільщини / редкол.: С. Конрад та ін. 2-ге вид. Т. 1. Філядельфія, 1983. 285 с. (Український архів / Наук. т-во ім. Т. Шевченка в ЗСА. Т. 21).

Щурат В. Вибрані праці з історії літератури. Київ: Вид-во АН УРСР, 1963. 434 с.

Петро Вівчарик

ЗНАЧЕННЯ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»

У ЖИТТІ СТЕПАНА КАЧАЛИ

У ХІХ ст. завдяки «весні народів» в Австро-Угорській імперії поступово став на шлях відродження український національний рух, наслідком чого стало створення товариств Головна Руська рада, «Галицько-руська матиця», «Просвіта», Руське педагогічне товариство, Товариство ім. Шевченка, «Побратим» та ін. Участь у створенні цих товариств взяли провідні українські діячі політики, публіцисти, священники, ремісники. Одним із найвідоміших серед них був о. С. Качала.

Після закінчення Львівської духовної семінарії С. Качала у 1843–1844 рр. був сотрудником у церкві Пресвятої Трійці у с. Озерна Зборівського повіту, у 1845 р. — адміністратором парохії у церкві Воскресіння Господнього в с. Плотича Бережанського повіту, цього ж року С. Качала прийняв парафію у с. Скорики